

1.6. KHỦNG HOẢNG CỦA TRUNG QUỐC SẼ ĐẾN

Benjamin A. Shobert

ATOL 14-7-2011

Vào những ngày này, thật khó mà tìm thấy một tờ báo hay tạp chí mà không có những bài viết về nền kinh tế đang tăng trưởng mạnh của Trung Quốc. Nhiều bài báo, nhất là những bài có vẻ được kết nối với nhau bằng sự bức dọc và sự sợ hãi về việc Trung Quốc làm việc giỏi hơn nước Mỹ, họ đã dự phóng sự tăng trưởng theo đường thẳng của kinh tế Trung Quốc, sự thống trị của quốc gia này trong khu vực, và sự thách thức của nó về vai trò lãnh đạo thế giới.

Người Mỹ nên hiểu thêm vấn đề hơn là chấp nhận cái nhìn như thế về tương lai Trung Quốc. Tương tự, trước kia người ta cũng dự đoán biên thiên theo đường thẳng thị trường địa ốc ở Mỹ, sự ước lượng giá trị tài sản bất hợp lý, và mức độ nợ nần mà nền kinh tế Mỹ có thể chịu đựng nổi.

Bây giờ rõ rệt cả hai nền kinh tế có đầy những khó khăn, và trong khi người ta nhìn thấy rõ ràng, những mối lo lắng đó bị chôn sâu trong đầu những người con nợ nằm trong, và những người cho vay nằm ngoài nền kinh tế của đất nước. Và ngày nay, vết sẹo của vụ sụp đổ nền kinh tế Mỹ còn chưa lành, người ta có vẻ lại tính nhầm về tương lai của Trung Quốc.

Đối với một số người sự hiểu nhầm này là cố ý : Những người từ lâu đã phê bình hệ thống chính trị chuyên chính của Trung Quốc, và những người tin rằng Bắc Kinh đã tìm mọi cách để đưa nền kinh tế yếu ớt của họ vào thế kỷ 21, làm thiệt hại cho công ăn việc làm ở Mỹ. Đó là hai trường phái rõ rệt nhất. Nhưng đối với đại đa số những người hiện đang lo ngại về sự nổi lên của Trung Quốc, sự hiểu nhầm này giản dị được hình thành từ sự so sánh bình thường : Nền kinh tế Trung Quốc hiện nay rất mạnh mẽ, trong khi nền kinh tế Mỹ dựa trên một nền tảng ngày càng lung lay.

Nhưng sự so sánh này đã không giúp ích gì cho cả hai quốc gia, và reo rắc một cách không cần thiết mầm mống của sự đụng chạm. Trung Quốc không bao giờ mạnh như người Mỹ nghĩ. Họ cũng không phải là những nhà chiến lược mà một số người tưởng tượng. Trong cùng cách suy luận nước Mỹ không yếu lắm đâu như những khó khăn nó đang gặp phải, chúng ta cũng đừng nên nghĩ là hệ thống chính trị của người Mỹ có nhiều khuyết điểm, mà những diễn biến hàng ngày ở Washington có thể làm chúng ta nghĩ như vậy. Cơ hội mà hai nước bỏ lỡ là cái nhìn của mỗi người đối với chính mình, mà ảnh hưởng có thể giúp đỡ được quốc gia kia.

Đối với người Mỹ, hệ thống chính trị Trung Quốc có nhiều điểm sai lầm (vừa trong thực tế, vừa trong ý thức hệ). Nhưng khả năng của họ biết chọn lựa ưu tiên quốc gia và thực hiện nó, đã làm cho hệ thống chính trị của Mỹ phải xấu hổ.

Đối với người Trung Quốc, vẻ đẹp của văn hóa Mỹ là nó cho phép bất đồng ý kiến và sự dám chấp nhận nhầm lẫn. Kết quả là nó đã tạo ra cách thức quản trị mềm dẻo, có khả năng chịu được những cú sốc lớn về cơ cấu, hơn là Trung Quốc.

Và Trung Quốc cũng đã làm rất tốt mọi thứ, đã đưa được nhiều người ra khỏi cảnh đói nghèo, hơn bất cứ thời kỳ nào của lịch sử nhân loại.

Các nhà thông thái từ lâu đã nghi ngờ về sự vận hành của kinh tế Trung Quốc. Và người phê bình mạnh mẽ nhất khẳng định là phép điều màu của nền kinh tế không những không lâu dài, mà còn là xây dựng trên nền tảng không vững chắc, chắc chắn sẽ sụp đổ, mang theo chính sách kiểm soát chặt chẽ của Nhà nước cùng với nó. Ý kiến gần đây nhất của Tiến Sĩ Tận Thế – có tên là Nouriel Roubini – (1), đã công khai bày tỏ lo ngại là nền kinh tế quan trọng chạy quá nóng, và sẽ đi tới một sự điều chỉnh quan trọng (suy thoái).

Không còn hồ nghi nữa, cuộc tấn công sấm chớp trong lĩnh vực bất động sản, đã đưa tới những vụ đầu tư đáng ngờ, mà ai cũng thấy rõ rệt : các phòng triển lãm, cao ốc văn phòng, chung cư và đủ loại công trình công ích của các thành phố. Các công trình này tiếp tục được xây dựng, mặc dù chỉ có một phần được sử dụng.

Tất cả gộp lại cho thấy dấu hiệu của đầu tư thái quá. Đó là loại đầu tư thái quá rất đặc biệt mà chính nước Mỹ đã phạm phải vào cuối thế kỷ 19. Lúc đó, nước Mỹ đã xây quá nhiều đường xe lửa, mà bản thân họ chưa cần tới vào lúc bấy giờ.

Tại sao người Mỹ làm như vậy ? Vì tiền rất rẻ (dễ kiếm), tương lai chắc chắn sẽ sáng sủa hơn người ta mơ mộng, và bởi vì dự đoán theo đường thẳng, người ta có thể trở nên giàu có : xây thêm và làm thêm những gì đã được thực hiện. Đã là thời nước Mỹ phạm sai lầm, bây giờ Trung Quốc lại lặp lại việc đó.

Các tín hiệu gửi từ Trung Quốc ra ngoài đều không đồng nhất : Các công ty trên thị trường bất động sản đã ước đoán có từ 30% - 50% thị trường văn phòng tại Bắc Kinh không có người thuê. Thêm vào đó, vào cuối 2010, một số nghiên cứu của các lãnh đạo công ty đang hoạt động ở Trung Quốc, nói là giá thuê văn phòng ở Bắc Kinh tăng lên vùn vụt, lý do vì số cung không đủ.

Và nếu có ai đặt vấn đề có một lĩnh vực riêng biệt nào đó, có vẻ là dư thừa công suất, những nhà tổng quát sẽ chỉ cho họ thấy là hàng trăm triệu người Trung Quốc đã cố gắng hoạt động để tiến về miền đất hứa của giới trung lưu thế giới.

Sự sai biệt giữa những cái được xây dựng và những cái được sử dụng đã chỉ cho chúng ta một điểm yếu của hệ thống kinh tế Trung Quốc : Sự thiếu minh bạch. Chẳng may cho Trung Quốc, điểm yếu này lan tràn trong cả nước. trong mọi lĩnh vực văn hóa, chính trị và tài chính.

Một số khó khăn này có thể hiểu được. Một nền kinh tế mới nổi muốn cho người ngoài nhận được những thông tin, trong lúc chính phủ họ còn vật lộn với việc xây dựng các dụng cụ để tổng hợp thông tin, và để chuyển chúng cho người nước ngoài dưới một hình thức có thể tin cậy được. Nhưng một số khó khăn có vẻ là do một số người không muốn thấy ánh sáng chiếu quá rõ vào các vụ đầu tư, hoặc là vào tính hữu lý của nền kinh tế đang bị công luận đặt dấu hỏi.

Chú thích :

(1) Nouriel Roubini: Giáo sư Đại học New York, gốc người Iran, nổi tiếng vì đã tiên đoán cuộc khủng hoảng tài chính sẽ xảy ra ở Mỹ và thế giới vào năm 2008.